

TEZA:

Przedawnienie dyscyplinarne deliktu wyczerpującego znamiona przestępstwa oblicza się według reguł zamieszczonych w art. 101 i 102 k.k. w zw. z art. 70 ust. 3 ustawy o radcach prawnych, co w przedmiotowej sprawie oznacza, że przedawnienie karalności deliktu dyscyplinarnego nastąpi po upływie 15 lat od chwili jego popełnienia.

WO-86/23**ORZECZENIE****z dnia 22 sierpnia 2023 r.****Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie**
w składzie:

Przewodniczący: S WSD Karolina Szał
Sędziowie: S WSD Jerzy Wasiluk / sprawozdawca /
S WSD Tomasz Prokopiuk

Protokolant: Barbara Sarnowska

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Moniki Marukiewicz po rozpoznaniu w dniu 22 sierpnia 2023 r. na rozprawie sprawy radcy prawnego D. N. (...) obwinionego o to, że:

I. w okresie od 29 listopada 2011 r. do 26 marca 2013 r. w Kancelarii Radcy Prawnego w (...) nie informował klienta (...) z siedzibą w (...) o przebiegu sprawy sądowej przeciwko O. A. i jej wyniku, w szczególności o otrzymaniu kwoty 13.434,00 zł z Sądu Okręgowego tytułem zwrotu $\frac{3}{4}$ opłaty sądowej od pozwu i następnie nie przekazał tej kwoty klientowi tj. o czyn określony w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 06 lipca 1982 r. o radcach prawnych w związku z art. 28 ust. 5 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu ustalonym Uchwałą nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 roku,

II. w okresie od 05 października 2011 r. do 02 kwietnia 2013 r. w Kancelarii Radcy Prawnego w (...) nie informował klienta (...) o przebiegu sprawy sądowej i jej wyniku, w szczególności o cofnięciu pozwu, umorzeniu postępowania i otrzymaniu kwoty 32.940,00 zł z Sądu Okręgowego tytułem zwrotu opłaty sądowej od pozwu i następnie nie przekazał tej kwoty klientowi tj. o czyn określony w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 06 lipca 1982 r. o radcach prawnych w związku z art. 28 ust. 5 Kodeksu Etyki

Radcy Prawnego w brzmieniu ustalonym Uchwałą nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 roku,

z powodu odwołania Ministra Sprawiedliwości od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych z dnia 15 lutego 2023 roku, sygn. akt D 5/16

postanawia:

1. uchylić zaskarżone orzeczenie z dnia 15 lutego 2023 roku w sprawie o sygn. D 5/16 i przekazać sprawę Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych do ponownego rozpoznania;
2. rozstrzygnięcie o kosztach za postępowanie odwoławcze pozostawia Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych.

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 15 lutego 2023 roku Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 Kodeksu postępowania Karnego w związku z art. 70 ust. 2 i art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 06 lipca 1982 r. o radcach prawnych umorzył postępowanie w niniejszej sprawie. Sąd I instancji opisał stan sprawy w ujęciu historycznym, wskazując na wniosek dyscyplinarny z dnia 10 grudnia 2013 r. Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych o ukaranie radcy prawnego D. N.; zapadłe orzeczenie z dnia 16 kwietnia 2014 r. Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych uznające obwinionego winnym zarzucanych mu czynów; orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z dnia 15 czerwca 2015 r. utrzymujące w mocy zaskarżone orzeczenie oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 05 kwietnia 2016 r. w sprawie o sygn. SDI 8/16 stanowiący rozstrzygnięcie kasacji obwinionego, w którym Sąd Najwyższy uchylił orzeczenie Wyższego Sadu Dyscyplinarnego z dnia 15 czerwca 2015 r. i przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania. Skutkiem orzeczenia Sadu Najwyższego było uchylenie przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzeczenia Sądu I instancji z dnia 16 kwietnia 2014 r. i przekazanie sprawy Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby

Radców Prawnych do ponownego rozpoznania. Z przedstawionego stanu faktycznego wynika również, iż w dniu 29 maja 2020 r. Sąd Rejonowy II Wydział Karny w sprawie o sygn.. akt II K 442/19 uznał obwinionego D. N. winnego popełnienia występku z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k., tj. o to, że w okresie od 30 grudnia 2011 r. do dnia 03 stycznia 2012 r. w (...) , działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, jako pełnomocnik (...) z siedzibą w (...), przywłaszczył sobie pieniądze w łącznej kwocie 13.434,00 zł pochodzące ze zwróconej przez Sąd Okręgowy części opłaty od pozwu w sprawie I Nc 53/11 oraz popełnienia występku z art. 284 § 1 k.k. polegającego na tym, że obwiniony w dniu 14 października 2011 roku w (...) działając jako pełnomocnik (...) przywłaszczył sobie pieniądze w kwocie 32 940,00 zł pochodzące ze zwróconej przez Sąd Okręgowy opłaty w sprawie I Nc 65/11. W wyroku tym został wobec obwinionego zastosowany środek karny w postaci zakazu wykonywania zawodu radcy prawnego przez okres 2 lat. Wyrok co do zasady został utrzymany w mocy przez Sąd Okręgowy V Wydział Odwoławczy wyrokiem z dnia 08.03.2021 r. sygn.. akt V Ka 504/20.

Uzasadniając orzeczenie Sąd I instancji wyjaśnił, iż zarzucany obwinionemu czyn miał miejsce w okresie od 05 października 2011 r. do 02 kwietnia 2013 r. i polegał na delikcie dyscyplinarnym określonym w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 06 lipca 1982 r. o radcach prawnych w związku z art. 28 ust. 5 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu ustalonym Uchwałą nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 roku, wobec czego, mając na względzie przedawnienie karalności deliktu z upływem 3 lat liczonych od daty końcowej wystąpienia czynu, należało stwierdzić przedawnienie karalności deliktu dyscyplinarnego.

Działając na podstawie art. 70⁴ ust. 4 ustawy o radcach prawnych Minister Sprawiedliwości złożył odwołanie od przedmiotowego orzeczenia, zaskarżając je w całości na niekorzyść obwinionego. Minister Sprawiedliwości zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu obrazę przepisów praw materialnego tj. art. 70 ust. 3 ustawy o radcach prawnych i art. 101 k.k. w zw. z art. 102 k.k. polegającą na uznaniu, że ustała karalność przewinień dyscyplinarnych zarzucanych obwinionemu, podczas gdy prawidłowa wykładnia wymienionych przepisów prowadzi do odmiennego wniosku, gdyż przewinienia zarzucane obwinionemu zawierają znamiona przestępstwa z art. 284 § 1 k.k., który to fakt został stwierdzony prawomocnym orzeczeniem sądu

karnego oraz obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, poprzez umorzenie postępowania dyscyplinarnego, mimo że nie nastąpiło przedawnienie karalności zarzucanych deliktów dyscyplinarnych. W uzasadnieniu odwołania Minister Sprawiedliwości podniósł, iż w jego ocenie zaskarżone postanowienie w przedmiocie umorzenia postępowania jest wadliwe. Sąd I instancji pominął całkowicie treść art. 70 ust. 3 ustawy o radcach prawnych oraz normy art. 101 k.k. oraz 102 k.k. Niezastosowanie powyższych przepisów spowodowało błędne uznanie, iż doszło do przedawnienia karalności deliktu dyscyplinarnego, podczas gdy przedawnienie karalności nie nastąpiło. Minister Sprawiedliwości podkreślił, że zarzucane obwinionemu delikty dyscyplinarne zawierały znamiona przestępstw za które został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 29 maja 2020 r. sygn.. II K 442/19, zatem przy zastosowaniu przepisów art. 70 ust. 3 ustawy o radcach prawnych oraz art. 101 k.k. oraz 102 k.k., karalność tych czynów ustaje, jeżeli od ich popełnienia upłynęło 15 lat. Minister Sprawiedliwości, wskazując na to, że orzeczenie Sądu I instancji zostało wydane z rażącym naruszeniem prawa przepisów wskazanych w odwołaniu, wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania.

Obwiniony pismem z dnia 22 maja 2023 r. złożył pisemną odpowiedź na odwołanie. Wskazał na niezależność postępowania dyscyplinarnego od postępowania karnego. Podkreślił znaczące różnice jakie są w akcie obwinienia oraz w wyroku w sprawie II K 442/19 odnośnie czasu popełniania czynu oraz w opisie znamion popełnionego czynu – w wyroku jest mowa o „przewłaszczeniu”, natomiast w akcie obwinienia czyn jest opisany jako „nie informowanie”, „brak zwrotu”. W ocenie obwinionego zachowanie deliktu dyscyplinarnego opisane w akcie obwinienia nie może być łączone z opisem znamion przestępstwa z art. art. 70 ust. 3 ustawy o radcach prawnych oraz normy art. 284 § 1 k.k. Obwiniony podniósł również, że z uwagi na fakt, iż wyrok sądu karnego uprawomocnił się dopiero w marcu 2021 r. , to dopiero od tej chwili w odniesieniu do popełnionych czynów można mówić o spełnieniu przesłanki dotyczącej zwrotu „zawiera znamiona przestępstwa”. W ocenie obwinionego jeszcze przed tym terminem postępowanie dyscyplinarne powinno być umorzone z uwagi na przedawnienie karalności.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych zważył co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego orzeczenie Sądu I instancji wydane w niniejszej sprawie jest wadliwe. Sąd dokonując analizy stanu prawnego, pominął przepis art. 70 ust. 3 ustawy o radcach prawnych i w jego konsekwencji dalszych przepisów art. 101 k.k. i 102 k.k. Powyższe naruszenie skutkowało w konsekwencji oceną, iż karalność zarzucanego obwinionemu deliktu dyscyplinarnego uległa przedawnieniu.

Ustalając stan faktyczny zaistniały w sprawie, Okręgowy Sąd Dyscyplinarny wskazał na fakt, iż wobec obwinionego w dniu 29 maja 2020 r. przed Sądem Rejonowym II Wydział Karny w sprawie o sygn. akt II K 442/19 zapadł wyrok, w którym uznano obwinionego D. N. winnego popełnienia występku z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k., tj. o to, że w okresie od 30 grudnia 2011 r. do dnia 03 stycznia 2012 r. w (...), działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiar, jako pełnomocnik (...) z siedzibą w (...), przywłaszczył sobie pieniądze w łącznej kwocie 13.434,00 zł pochodzące ze zwróconej przez Sąd Okręgowy części opłaty od pozwu w sprawie I Nc 53/11 oraz popełnienia występku z art. 284 § 1 k.k. polegającego na tym, że obwiniony w dniu 14 października 2011 r. w (...) działając jako pełnomocnik (...) przywłaszczył sobie pieniądze w kwocie 32 940,00 zł pochodzące ze zwróconej przez Sąd Okręgowy opłaty w sprawie I Nc 65/11. W wyroku tym został wobec obwinionego zastosowany środek karny w postaci zakazu wykonywania zawodu radcy prawnego przez okres 2 lat. Wyrok o do zasady został utrzymany w mocy przez Sąd Okręgowy V Wydział Odwoławczy wyrokiem z dnia 08.03.2021 r. sygn. akt V Ka 504/20.

Fakt wydania orzeczenia przez sąd karny był zatem znany Sądowi Dyscyplinarnemu. Mając na względzie opis czynów zawartych we wniosku dyscyplinarnym z dnia 10 grudnia 2013 r. Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych o ukaranie radcy prawnego D. N., który stanowił podstawę wszczęcia niniejszego postępowania, Sąd powinien zatem dokonać analizy prawnej przedmiotowej sprawy, z uwzględnieniem przepisów art. 70 ust. 3 ustawy o radcach prawnych oraz przepisów art. 101 k.k. i 102 k.k.

Przepis art. 70 ust. 3 ustawy o radcach prawnych stanowi, że jeżeli czyn zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne następuje dopiero z upływem okresu przedawnienia karalności przestępstwa. Fakt, że czyn zarzucany obwinionemu radcy prawnemu wyczerpuje jednocześnie znamiona przestępstwa wymaga stwierdzenia tego w prawomocnym wyroku sądu karnego, wówczas zastosowanie znajdzie ta wskazana norma prawna. Stanowisko to potwierdzone jest w utrwalonej linii orzecznictwa sądowego i doktrynie. Potwierdził je niejednokrotnie Sąd Najwyższy m. in. w Postanowieniu z dnia 25 lipca 2023 r. sygn.. II ZSG 1/23 wskazując, iż *W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że w przypadku, w którym przewinienie dyscyplinarne radcy prawnego wyczerpuje jednocześnie znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne tego przewinienia, (...), następuje w terminach określonych w ustawie karnej. Terminy określone w art. 70 ust. 3a ustawy o radcach prawnych dotyczą jedynie tych przewinień dyscyplinarnych, które nie zawierają znamion przestępstw. Przepis art. 70 ust. 2 jest przepisem szczególnym, wyłączającym stosowanie art. 70 ust. 1 i art. 70 ust. 3a, gdy przewinienie dyscyplinarne wyczerpuje jednocześnie znamiona przestępstwa. Inne rozumienie art. 70 ustawy o radcach prawnych prowadziłoby do absurdalnych sytuacji, w których długotrwałe postępowanie karne zakończone skazaniem za przestępstwo, które było jednocześnie przewinieniem dyscyplinarnym, wykluczałoby możliwość ukarania dyscyplinarnego radcy prawnego (por. np. wyrok SN z dnia 15 lipca 2010 r., sygn. akt SDI 13/10, Lex nr 1615611; wyrok SN z dnia 17 czerwca 2014 r., sygn. akt SDI 18/14, Lex nr 1477460).*

W cytowanym powyżej orzeczeniu Sąd Najwyższy potwierdził, iż do oceny przedawnienia karalności w niniejszej sprawie mają zastosowanie przepisy art. 101 k.k. i art. 102 k.k. z uwzględnieniem nowelizacji art. 102 k.k. ustawą o zmianie ustawy - Kodeks karny z dnia 15 stycznia 2016 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 189), w myśl której art. 102 § 1 k.k. otrzymał brzmienie: „Jeżeli w okresie, o którym mowa w art. 101, wszczęto postępowanie, karalność przestępstw określonych w art. 101 § 1 ustaje z upływem 10 lat, a w pozostałych wypadkach - z upływem 5 lat od zakończenia tego okresu”. Z kolei, zgodnie z art. 2 ustawy nowelizującej: „Do czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy o przedawnieniu w brzmieniu nadanym tą ustawą, chyba, że termin przedawnienia już upłynął”. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, które w całej rozciągłości Sąd Najwyższy popiera, jeżeli karalność czynu ustawała już po wejściu w życie powołanej ustawy nowelizującej

Kodeks karny z 2016 r., to stosownie do przepisu art. 2 tej ustawy, w takiej sytuacji należy stosować nowe uregulowanie art. 102 Kodeksu karnego (por. np. wyrok SN z 12 kwietnia 2018 r., sygn. akt II KK 412/17, Lex nr 2490050).

Ustawodawca swoją wolę wyraził w wymienionym przepisie w sposób nader jasny. Przedawnienie dyscyplinarne deliktu wyczerpującego znamiona przestępstwa oblicza się według reguł zamieszczonych w art. 101 k.k. i art. 102 k.k., co w przedmiotowej sprawie oznaczałoby, że przedawnienie karalności deliktu dyscyplinarnego nastąpiłoby po upływie 15 lat od chwili ich popełnienia.

Ażeby dokonać prawidłowej oceny w przedmiocie przedawnienia czynów objętych wnioskiem o ukaranie obwinionego w niniejszej sprawie, należałoby dokonać analizy zaistniałego stanu faktycznego również z uwzględnieniem przepisów, które w orzeczeniu Sądu I instancji zostały pominięte tj. 70 ust. 3 ustawy o radcach prawnych i w jego konsekwencji dalszych przepisów art. 101 k.k. i 102 k.k..

W pierwszej kolejności Sąd I instancji powinien dokonać analizy, czy czyn objęty wnioskiem z dnia 10 grudnia 2013 r. Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych o ukaranie obwinionego zawiera znamiona przestępstwa przewłaszczenia, za które to przestępstwo obwiniony został prawomocnie skazany przez Sąd Rejonowy II Wydział Karny w sprawie o sygn. akt II K 442/19 wyrokiem z dnia 29 maja 2020 r. Takich ustaleń Sąd I instancji nie poczynił. W lakonicznym uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, nie odniósł się w żadnej mierze ani do ram czasowych popełnienia deliktu dyscyplinarnego i ram czasowych popełnienia czynu zabronionego ustalonych w wyroku karnym, jak również do znamion popełnionych czynów. Sąd nie poczynił bowiem żadnych ustaleń w zakresie charakteru popełnionego czynu, który był przedmiotem osądzania – czy czyny, których dopuścił się obwiniony polegały jedynie na niepoinformowaniu klientów o przebiegu sprawy (na co wskazywałaby przywołana podstawa prawna tj. art. 28 ust. 5 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w brzmieniu ustalonym Uchwałą nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 roku), czy polegały na przywłaszczeniu oznaczonych kwot pieniędzy, które nie zostały zwrócone klientom – takie ustalenia należy poczynić abstrahując od twierdzeń zawartych w odpowiedzi na odwołanie typu „nieinformowania” czy też „brak zwrotu”.

Dokonanie powyższej analizy i wynik jej oceny jest kluczową kwestią determinującą w niniejszej sprawie dalsze ustalenia w zakresie przedawnienia karalności czynów objętych wnioskiem o ukaranie radcy prawnego. W dalszej

kolejności należy poczynić ustalenia, czy postępowanie karne mogło być kontynuowane po upływie 5-letniego okresu od chwili popełnienia deliktu dyscyplinarnego, a przed wydaniem wyroku przez sąd karny, który uprawomocnił się w 2021 roku. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy należy ustalić również status obwinionego na dzień wydania orzeczenia w kontekście, czy obwiniony był czynnym zawodowo radcą prawnym, biorąc pod uwagę środek karny w postaci wykonywania zawodu radcy prawnego, określony przez sąd karny w orzeczeniu z dnia 29 maja 2020 r.

W ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego, z uwagi na nierozstrzygnięcie przez Sąd I instancji kluczowych kwestii związanych z zaistniałym stanem faktycznym i prawnym, istnieje konieczność uchylecia zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Podjmując rozstrzygnięcie po ponownym rozpoznaniu sprawy Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych uwzględni również orzeczenie o kosztach niniejszego postępowania odwoławczego przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w kwocie 1.800,00 zł.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w sentencji.